

KRONIK@ już działa

KRONIK@ to akronim – oznacza Krajowe Repozytorium Obiektów Nauki i Kultury (kronika.gov.pl). Głównym celem projektu było stworzenie otwartego cyfrowego repozytorium zasobów kultury i nauki, a także platformy integrującej wszystkie dotychczasowe polskie portale gromadzące takie zasoby. Platforma wyposażona jest w wyszukiwarkę umożliwiającą przeszukiwanie metadanych zintegrowanych zbiorów.

Pomysł ambasady cyfrowej dla polskiego dziedzictwa kulturowego i naukowego zrodził się w 2017 r., rok później – po rozpoznaniu zadania – rozpoczęła się realizacja projektu. Była wyzwaniem, bo partnerami projektu były różne instytucje funkcjonujące w wyspowych systemach informatycznych i z różnym doświadczeniem w zakresie digitalizacji zbiorów.

Czy był jakiś wzór do naśladowania? – *I tak, i nie* – mówił podczas debaty zorganizowanej z okazji inauguracji platformy Grzegorz Zajączkowski, ekspert Kroniki z KPRM. – *Inspirowaliśmy się wielkimi bibliotekami: biblioteką Kongresu amerykańskiego czy europejską Europeaną, bibliotekami muzealnymi, ale nasz portal jest częścią większej wizji, przede wszystkim dotyczącej zabezpieczeń zbiorów. Musieliśmy więc pewne rzeczy odkrywać na nowo – podstawowym wyzwaniem było pogodzenie udostępniania z bezpieczeństwem przechowywania danych.*

Środki pozyskano z jednego z działań Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (17,46 mln zł – niemal 85% kosztów) oraz z budżetu państwa (3,71 mln zł). Instytucją odpowiedzialną była Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM) przy współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki oraz Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Tomasz Kulisiewicz

sekretarz Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Informatyka

Więcej niż wyszukiwarka

Napotkano też na liczne wyzwania związane z integracją, bo bibliotekarze – także polscy – używają kilkunastu standardów opisu zbiorów cyfrowych. Trzeba było znaleźć rozwiązanie, które najpierw będzie integrowało na najbardziej podstawowym poziomie wszystkie typy i rodzaje opisów źródłowych obiektów cyfrowych, a następnie – już w sposób zaawansowany – łączyło te elementy opisu tak,

by w efekcie użytkownik uzyskał wartość dodaną. Zastosowane najnowsze rozwiązania, bazujące na mechanizmach semantyki i ontologii, sprawiają, że użytkownik nie tylko dostaje precyzyjną odpowiedź na swoje zapytania, lecz także propozycje i sugestie zapoznania się z zasobami powiązаныmi z treścią zapytania. – *Wpisując w wyszukiwarce Google hasło Mickiewicz, dostajemy na jednym z pierwszych miejsc link do Wikipedii. Gdy wpisujemy takie hasło do Kroniki, otrzymamy linki do dzieł, które są w polskich zasobach cyfrowych, a więc również portrety, ryciny, pomniki. To naprawdę jest inna jakość wyszukiwania* – przekonywał Grzegorz Zajączkowski.

Jako pierwsze swoje zasoby udostępniły Biblioteka Narodowa, Narodowe Archiwum Cyfrowe oraz Muzeum Narodowe w Krakowie. KRONIK@ realizowana była w trzech etapach. Pierwszy obejmował opracowanie standardu metadanych i przygotowanie projektu technicznego rozwiązania informatycznego. Drugi to budowa platformy, jej testy i uruchomienie. Na etap trzeci zostały się rozpoczęcie migracji danych i szkolenia dla udostępniających obiekty.

Według pierwotnych założeń projekt ma osiągnąć następujące wskaźniki:

- uruchomienie 4 e-usług,
- 4 mln rocznie odsłon i pobrań cyfrowych obiektów nauki i kultury,
- 7 kluczowych partnerów, którzy udostępnią swoje zasoby na platformie.

Koszt utrzymania platformy w ciągu 5 lat oszacowano na 35 mln zł – przy założeniu, że KRONIK@ integruje istniejące zasoby cyfrowe, a digitalizacja obiektów pozostaje po stronie instytucji udostępniających zasoby.

Integracja i metadane

Instytucje, które chciałyby się włączyć do projektu KRONIK@, mogą liczyć na różnorakie korzyści. W całym procesie digitalizacji – od wytypowania dzieła po jego udostępnienie w postaci cyfrowej – największy koszt generuje opracowanie metadanych i bezpieczne przechowywanie zdigitalizowanych zasobów. Dla mniejszych firm, które nie mają jeszcze dużego doświadczenia w digitalizacji, dużym ułatwieniem jest opracowany standard metadanych, czyli zestaw informacji, jakimi musi być opatrzony obiekt cyfrowy, żeby był wyszukiwalny. Druga, równie ważna korzyść, polega na tym, że partner Kroniki może udostępniać swoje zasoby bez utrzymywania własnego repozytorium, co oznacza dla niego spore oszczędności. KRONIK@ gwarantuje informatyczne i finansowe bezpieczeństwo zbiorów. Ekspertki uważają, że centralizacja pozwoli efektywnie zarządzać cyfrowym dziedzictwem kultury i nauki polskiej. Grzegorz Zajączkowski zachęca nie tylko instytucje, lecz także prywatnych kolekcjonerów do zainteresowania się Kroniką. Ma ona tę niepodważalną zaletę, że może służyć obywatelom, podczas gdy wiele zdigitalizowanych dzieł, w tym także znajdujących się w instytucjach kościelnych, tylko leży na różnych serwerach. Udostępnienie zbiorów poprzez Kronikę poprawia rozpoznawalność nie tylko dzieł, lecz także ich właścicieli poprzez istotne poszerzenie grupy zainteresowanych użytkowników.

Integracja zasobów możliwa jest na dwóch poziomach: integracja tylko zasobu metadanych oraz integracja zarówno metadanych, jak i plików obiektów. Zasoby integrowane są na poziomie wymiany obiektów bezpośrednio w bazie danych lub poprzez API zgodne ze standardem API danych publicznych, opracowanym przez Ministerstwo Cyfryzacji w 2018 r. w ramach projektu „Otwarte dane – dostęp, standard, edukacja” (<https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/standard-interfejsu-programistycznego-aplikacji-api>). Obiekty muszą być opisywane zgodnie z Dublin Core, jako metadane rozszerzone można stosować inne wspierane standardy opisów obiektów kultury i nauki.

Słowniki opisu i zarządzania metadanymi

KRONIK@ umożliwi korzystanie z następujących słowników opisu i zarządzania metadanymi do opisu:

- zasobów bibliotecznych – standard projektu OMNIS (Biblioteka Narodowa);
- zasobów archiwalnych – standard ZOSIA (Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych i Narodowe Archiwum Cyfrowe);
- zarządzania zasobów muzealnych – brytyjski standard Spectrum, którego polska wersja opracowana została przez zalecający ten standard Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.

W ramach platformy można także korzystać z powszechnie stosowanych słowników i standardów, np.: LIDO, ICONCLASS, RISM i zalecany przez Muzeum Narodowe w Krakowie GETTY AAT. Analiza standardów oraz model ich integracji w ramach projektu zostały opublikowane w obszernej „Dokumentacji standardu metadanych na potrzeby Systemu KRONIK@” (<https://www.gov.pl/attachment/a3e0ba37-a833-4ed9-b1ce-56481b25d13f>)